

Likvidace plzeňských židů

V rozmezí deseti dnů mezi 17. a 26. lednem 1942 byly z Plzně ve třech velkých skupinách vyvezeny více než dva tisíce plzeňských občanů všech sociálních vrstev a profesí. Byly mezi nimi celé rodiny, staří lidé i velmi malé děti. Na základě genealogického původu a nacistických kritérií a bez ohledu na jejich vlastní národnostní či konfesní cítění byli definováni a označeni jako „Židé“. Postupně byli zbavováni všech občanských práv a svobod, postavení, majetku, zaměstnání a byli vystaveni vzrůstajícímu administrativnímu, psychickému i fyzickému útlaku.

Cílem tří zvláštních vlakových souprav vypravených z plzeňského hlavního nádraží 17., 22. a 26. ledna bylo pevnostní město Terezín. Spolu s plzeňskými odjelo dalších 540 židů - mužů, žen a dětí - z blízkého či vzdálenějšího okolí - z Rokycanska, Kralovicka, Radnicka, Zbirožska, Blovicka, Manětínska, Hořovicka. Plzeňské transporty byly mezi ostatními z měst na území protektorátu a později z dalších měst obsazené Evropy jedny z prvních.

Několik dní před deportací byli účastníci - stovky mužů, žen a dětí - internováni v budově Sokola Plzeň 1 v dnešních Štruncových sadech. V určené dny odjezdu je k vlakům po skupinách odváděly ozbrojené strážní oddíly německé okupační armády už jako vězně. Každý měl na krku cedulku se jménem, s písmenem označujícím transport a osobním číslem v transportu. Stejně označení měla i příruční zavazadla, ve kterých si deportovaní vezli všechn svůj poslední majetek do váhy padesáti kilogramů na osobu.

Po mnoha hodinách jízdy dojel vlak na nádraží v Bohušovicích, vzdálených od Terezína asi dva a půl kilometru. Odtud šli deportovaní se zavazadly pěšky do Terezína doprovázeni českými četníky; vlečka do města tehdy ještě nestála. Někteří staří a nemocní byli odvezeni nákladními auty. Po příchodu do Terezína byly rodiny rozděleny, k ubytování sloužily některé vyklizené kasárenské objekty. Zvlášť byli ubytováni práceschopní muži, zvlášť ženy a děti do dvanácti let, zvlášť staří lidé a nemocní. Ubikace ale nebyly na nové obyvatele připraveny; lidé spali často na slámě na holé zemi, problémy byly s hygienou i se stravováním.

Plzeňské transporty byly označeny písmeny R, S a T. Přímo z Plzně v nich odjelo 2064, z přilehlých okresů celkem dalších 540 osob. Nejstarší byla devadesátiletá Marie Ebenová z Litohlav, která zemřela čtvrtý den po příjezdu do Terezína. Nejmladší deportovanou osobou byla osmiměsíční Eva Fischerová - přežila s matkou v Terezíně.

V březnu 1942 bylo do transportů Aa a Ab směřujících z Terezína do východopolského ghetta v Izbici zařazeno 620 mužů, žen a dětí z plzeňských transportů. Do dalších ghatt a koncentračních táborů v lublinské oblasti bylo během téhož roku vypraveno dalších 14 transportů, v nichž odjela více než polovina k likvidaci určených Plzeňanů (zhruba 1320 osob). Vedle Polska byla řada plzeňských obyvatel deportována do koncentračních a vyhlazovacích táborů v Bělorusku, Estonsku a Lotyšsku. 26. října 1942 byl z Terezína vypraven první transport do Osvětimi; tábor KL Auschwitz II - Birkenau (Osvětim II - Březinka), jak zněl oficiální název, se stal cílem všech pozdějších z Terezína odjíždějících transportů.

Z více než dvou tisíc lidí deportovaných v roce 1942 z Plzně do Terezína se konce války dožily 204 osoby.

(autor textu: Radovan Kodera)

Rodina Rosenbaumových v čele zástupu Plzeňanů připravených v lednu 1942 před Sokolovnou ve Štruncových sadech k transportu do Terezína. Úplně nalevo stojí manželé Ota a Erna Rosenbaumovi, vpravo od nich potom jejich dcery Helena a Charlotta. V květnu 1942 byli deportováni z Terezína do Sobiboru ve východní části lublinské oblasti, kde zahynuli.